

Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

Monitoring gatunków zwierząt z uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000, lata 2023-2025

Sprawozdanie z monitoringu bogatka wspaniałego *Buprestis splendens* w roku 2024

Krzysztof Sućko

Bogatek wspaniały *Buprestis splendens* (fot. Krzysztof Sućko)

Sfinansowano ze środków
Narodowego Funduszu
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Spis treści

I. Informacje ogólne	3
II. Region biogeograficzny kontynentalny.....	5
<i>1. Stan ochrony gatunku.....</i>	<i>5</i>
Ocena stanu parametru populacja	5
Ocena stanu parametru siedlisko.....	6
Ocena stanu parametru perspektywy ochrony	7
Ogólna ocena stanu ochrony gatunku	7
<i>2. Oddziaływania i zagrożenia wykazywane na stanowiskach</i>	<i>7</i>
Stwierdzone oddziaływania.....	7
Przewidywane zagrożenia	7
<i>3. Stosowane i zalecane działania ochronne</i>	<i>8</i>
Piśmiennictwo.....	9

I. Informacje ogólne

Kod, nazwa polska i nazwa łacińska gatunku

2024 bogatek wspaniały *Buprestis splendens*

Region biogeograficzny

CON – region biogeograficzny kontynentalny

Koordynator główny

Michał Ciach

Koordynator krajowy

Krzysztof Sućko

Eksperci lokalni

Krzysztof Sućko

Eksperci dodatkowi

brak

Informacja o ewentualnych zmianach w metodyce monitoringu

Badnia prowadzono zgodnie z metodyką opisaną w przewodniku monitoringu.

Informacja o wykorzystaniu wyników z innych projektów

Przy ocenie perspektyw ochrony skorzystano z danych Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Białymstoku (przeprowadzona w 2024 r. inwentaryzacja gatunków potrzebnych do sporządzenia Planu Ochrony Obszaru Natura2000 PLC200004 „Puszcza Białowieska – ekspert K. Sućko, oraz przeprowadzonego w 2023 r. monitoringu gatunków w Białowieckim Parku Narodowym - również dane K. Sućko).

Stanowiska monitoringowe

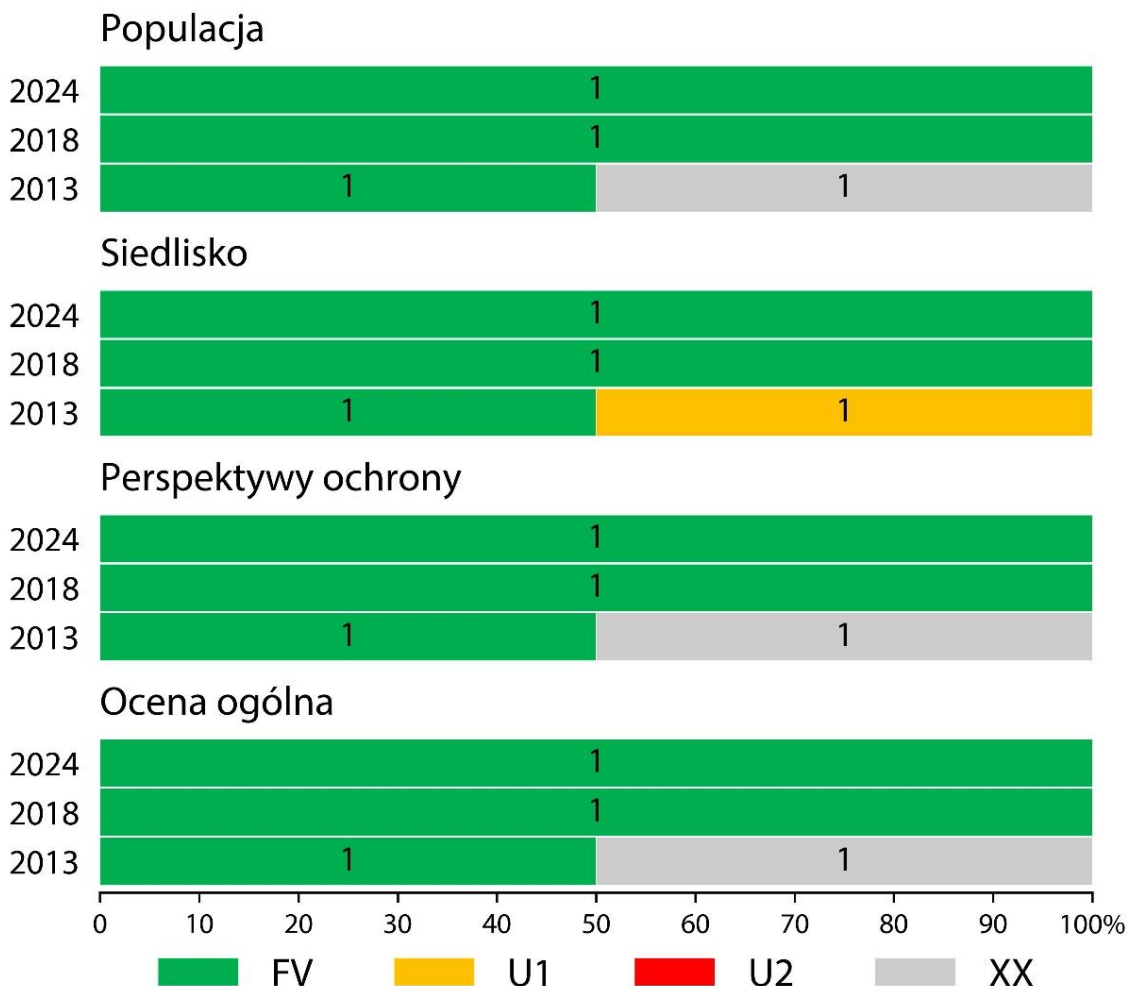
Ryc. 1. Rozmieszczenie stanowisk gatunku monitorowanych w roku 2024.

Tab. 1. Liczba stanowisk badanych w poszczególnych cyklach prac monitoringowych.

Cykl	Rok/lata badań	Liczba monitorowanych stanowisk	Liczba nowych stanowisk
		CON	CON
2013-2014	2013	2	0
2015-2018	2018	1	0
2023-2025	2024	1	0

II. Region biogeograficzny kontynentalny

1. Stan ochrony gatunku

Ryc. 2. Liczba stanowisk z daną oceną parametru i oceną ogólną stanu ochrony.

Ocena stanu parametru populacja

W 2024 r. prace monitoringowe odbywały się tylko na stanowisku „Białowiecki Park Narodowy”, podobnie jak w 2018 r. Do oceny stanu populacji został wykorzystany wskaźnik „obecność gatunku”. W trakcie badań przeprowadzonych w 2024 r. został odłowiony jeden osobnik bogatka w fioletową pułapkę Lindgrena, zawieszoną na wysokości ok. 12 m, na martwej sośnie. Zgodnie z przyjętą metodyką, stwierdzenie obecności gatunku skutkuje oceną właściwą (FV) stanu populacji. Warto podkreślić, że stwierdzenie tego skrajnie rzadkiego gatunku w kolejnym cyklu monitoringowym może świadczyć o stabilności siedliska i możliwościach zasilania sąsiednich subpopulacji osobnikami pochodzącymi z tego obszaru.

W świetle tych informacji ogólna ocena stanu populacji gatunku w Polsce w regionie biogeograficznym kontynentalnym powinna zostać utrzymana jako właściwa (FV).

Ocena stanu populacji gatunku w regionie kontynentalnym: FV

Tab. 2. Zestawienie ocen wskaźników stanu populacji.

Wskaźnik	Liczba stanowisk z oceną			
	FV	U1	U2	XX
obecność gatunku	1	0	0	0

Ocena stanu parametru siedlisko

Stan parametru został oceniony na podstawie badania ośmiu wskaźników; w przypadku siedmiu z nich wartości wskazywały na stan właściwy. Wprawdzie znacząco zmniejszyła się wartość wskaźnika „ilość martwego drewna” (średnia liczba martwych drzew iglastych o pierśnicy >20 cm na wszystkich transektach w przeliczeniu na 100 m spadła z 10,4 w roku 2013, przez 10 w 2018 r. do 4,5 w 2024 r.), ale jest to związane z naturalnym procesem zamierania, a następnie przewracania się martwych świerków. Na ogólną liczbę 18 stojących martwych drzew iglastych, aż 15 stanowiły preferowane przez bogatka sosny.

Jedynie wskaźnik „obecność śladów pożaru” został oceniony na U2. Warto jednak zauważyć że jest to wskaźnik opcjonalny, nie wpływający na ogólną ocenę siedliska. W przypadku stanowiska w Białowieskim Parku Narodowym, czy szerzej w Puszczy Białowieskiej, wskaźnik ten nie ma żadnego realnego znaczenia. Zyskałby na znaczeniu, gdyby bogatek został stwierdzony poza obszarem Puszczy Białowieskiej. Z tego też powodu należy rozważyć rezygnację z tego wskaźnika w kolejnych cyklach monitoringu.

Ocena stanu siedliska w regionie kontynentalnym: FV

Tab. 3. Zestawienie ocen wskaźników stanu siedliska.

Wskaźnik	Liczba stanowisk z oceną			
	FV	U1	U2	XX
ilość martwego drewna	1	0	0	0
intensywność gospodarowania	1	0	0	0
jakość martwego drewna	1	0	0	0
obecność śladów pożaru	0	0	1	0
paleta gatunków martwego drewna	1	0	0	0
udział i struktura wiekowa drzew iglastych w drzewostanie na stanowisku	1	0	0	0
udział w drzewostanie i struktura wiekowa drzew iglastych wokół stanowiska	1	0	0	0
zwarcie drzewostanu	1	0	0	0

Ocena stanu parametru perspektywy ochrony

Perspektywy ochrony bogatka wspaniałego na stanowisku „Białowieski Park Narodowy” oceniono jako właściwe. Nie ma wątpliwości, że dobry stan zachowania gatunku nie ulegnie zmianie w perspektywie kolejnych kilkunastu lat. Stopniowe, naturalne zamieranie starych, liczących po 200-300 lat, sosen będzie dostarczało bazy rozwojowej dla larw w okresie długoterminowym. Jednocześnie rozluźnienie koron drzew (powstałe głównie na skutek procesu zamierania i wypadania świerków w następstwie działalności kornika drukarza) powinno mieć pozytywny wpływ na możliwości swobodnego rozprzestrzeniania się bogatka na terenie stanowiska oraz w jego sąsiedztwie. Dodatkowo zaletą stanowiska jest jego reżim ochronny (obszar ochrony ścisłej Białowieskiego Parku Narodowego).

Ocena perspektyw ochrony gatunku w regionie kontynentalnym: FV

Ogólna ocena stanu ochrony gatunku

Stan oceny gatunku na stanowisku „Białowieski Park Narodowy” należy uznać za właściwy (FV). Składają się na to oceny wszystkich parametrów: stanu populacji, stanu siedliska i perspektyw ochrony. Kolejne obserwacje tego rzadkiego chrząszcza zarówno na stanowisku, jak również w jego bliższym oraz dalszym otoczeniu (Hilszczański i in. 2023, K. Sućko – inf. własne) pozwalają na sformułowanie tezy o co najmniej stabilności lokalnej populacji. Wprawdzie zwiększona liczba stwierdzeń bogatka wspaniałego w przeciągu ostatnich lat może skłaniać do uznania kierunku zmian za lekko wzrostowy, jednak w przypadku relatywnie niewielkiej liczby obserwowanych osobników może to być kwestią przypadku. Dlatego też kierunek zmian uznajemy za stabilny.

Ogólna ocena stanu ochrony gatunku w regionie kontynentalnym: FV

Kierunek zmian: stan stabilny

2. Oddziaływania i zagrożenia wykazywane na stanowiskach

Stwierdzone oddziaływania

Na terenie stanowiska nie stwierdzono żadnych oddziaływań mających wpływ na stan siedliska, populacji oraz perspektywy ochrony gatunku. Uwzględnione w poprzednich latach (lata: 2013 oraz 2018) oddziaływanie związane z ewolucją biocenotyczną (K02) w bieżącym okresie monitoringowym przestało mieć wyraźny wpływ na stan siedliska.

Przewidywane zagrożenia

Na terenie stanowiska nie stwierdzono żadnych zagrożeń mogących mieć wpływ na stan siedliska, populacji oraz perspektywy ochrony gatunku.

3. Stosowane i zalecane działania ochronne

Ze względu na położenie stanowiska w obszarze ochrony ścisłej Białowieskiego Parku Narodowego nie są ani stosowane, ani potrzebne żadne dodatkowe działania ochronne.

Piśmiennictwo

1. Gutowski J. M. 2015. 1085 Bogatek wspaniały *Buprestis splendens* Fabricius, 1775. W: Makomaska-Juchiewicz M., Bonk M. (red.). Monitoring gatunków zwierząt. Przewodnik metodyczny. Część czwarta. Biblioteka Monitoringu Środowiska, Warszawa: 104-124.
2. Gutowski J. M., Królik R., Sućko K., Sweeney J. 2019. Nowe dane o występowaniu bogatkowatych (Coleoptera: Buprestidae) na terenie Puszczy Białowieskiej. Leśne Prace Badawcze, 80(2): 167-176. DOI 10.2478/frp-2019-0015
3. Gutowski J. M., Ługowoj J. 2000. Buprestidae (Coleoptera) of the Białowieża Primeval Forest. Pol. Pismo Ent., 69(3): 279-318.
4. Hilszczański J., Jaworski T., Plewa R., Tarwacki G., Sućko K., Horák J. 2022 [2023]. Chrząszcze saproksyliczne. W: Matuszkiewicz J. M., Tabor J. (red.). Inwentaryzacja wybranych elementów przyrodniczych i kulturowych Puszczy Białowieskiej. Instytut Badawczy Leśnictwa, Sękocin Stary, pp. 617–663.